

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Netwerkkart 1

Rampenbestrijding algemeen en handhaving openbare orde

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam & Ernst Brainich
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	handboek
Versie	202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

1 Rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde

Voor geneeskundige hulpverlening, zie *Bestuurlijke Netwerkaart geneeskundige hulpverlening algemeen*

Crisistypen

- > bedreiging van levens en gezondheid van veel personen, van het milieu of (dreigende) grote materiële schade
- > bedreiging van de openbare orde

Bevoegd gezag

- > burgemeester
- > voorzitter veiligheidsregio
- > commissaris van de Koning
- > minister van Justitie en Veiligheid

Soorten maatregelen

burgemeester:

- > toepassen algemene bevoegdheden en noodbevoegdheden ter handhaving van de openbare orde en openbare veiligheid
- > opperbevel bij rampen
- > vordering/onteigening

voorzitter veiligheidsregio:

- > overname van een aantal bevoegdheden van burgemeesters

commissaris en minister:

- > aanwijzingen minister van Justitie en Veiligheid
- > aanwijzingen en overname bevoegdheden

bijstand:

- > regionaal en nationaal
- > buurlanden
- > Europees en internationaal

Gezag burgemeester en voorzitter veiligheidsregio

- > Binnen de gemeente heeft de burgemeester de eenhoofdige leiding; hij heeft gezag over allen die betrokken zijn bij de rampenbestrijding en de handhaving van de openbare orde, ook over eenheden die bijstand verlenen, zoals Defensie.
- > Gezag houdt in zeggenschap: het kunnen geven van bevelen.
- > Bij optreden onder gezag van de burgemeester behouden de betreffende organisaties hun eigen bevoegdheden, binnen de kaders aangegeven door de burgemeester.
- > Bij bijeenroepen van het regionaal beleidsteam (grip 4) – zie hierna – neemt de voorzitter veiligheidsregio van rechtswege een aantal bevoegdheden over van de burgemeesters in zijn regio. De voorzitter krijgt hiermee het gezag over allen die betrokken zijn bij de rampenbestrijding en de handhaving van de openbare, alsook de bevoegdheid tot het uitvaardigen van noodbevelen en noodverordeningen (zie hierna).

Bevoegdheden burgemeester

- > De burgemeester kan beschikken over normale bevoegdheden en noodbevoegdheden.
- > Het gebruikmaken van een noodbevoegdheid houdt in dat de burgemeester opdrachten kan geven aan (of voorschriften kan uitvaardigen voor) personen, bedrijven en andere overheidsorganen waarmee hij normaal gesproken geen hiërarchische relatie heeft: hij doorbreekt de normale verhoudingen. Dat kan alleen als bij een dreiging (proportionaliteit) de normale bevoegdheden ontoereikend zijn (subsidiariteit).
- > De twee algemene noodbevoegdheden waar de burgemeester over beschikt zijn de noodbevelsbevoegdheid en de noodverordeningbevoegdheid:
 - het noodbevel richt zich op met name te noemen personen of bedrijven
 - de noodverordening richt zich op 'een ieder', bijvoorbeeld ramptoeristen, voetbalsupporters of de bevolking in het algemeen (bij evacuatie).
- > Het opperbevel is eveneens een noodbevoegdheid; het wordt beschouwd als een nadere invulling van de

noodbevelsbevoegdheid. Hiermee komen alle bij de bestrijding van rampen betrokken organisaties en personen die niet onder het regulier gezag van de burgemeester vallen (zoals bij brandweer en politie) onder het gezag van de burgemeester.

Het opperbevel richt zich alleen tot bij de rampenbestrijding betrokken organisaties en personen, terwijl de algemene noodbevelsbevoegdheid wordt toegepast jegens burgers.

Het opperbevel is alleen van toepassing op de rampenbestrijding; niet op de handhaving van de openbare orde.

- > Aan deze bevoegdheden is de taak verbonden van de burgemeester om de bevolking te informeren over de oorsprong, de omvang en de gevolgen van een crisis (inclusief ramp) die de gemeente bedreigt of treft, en over de daarbij te volgen gedragslijn.
- > De burgemeester informeert tevens degenen die zijn betrokken bij de crisisbeheersing (inclusief rampenbestrijding) over de ramp of crisis, de risico's die hun inzet daarbij heeft voor hun gezondheid en de voorzorgsmaatregelen die in verband daarmee getroffen zijn of zullen worden getroffen.
- > De burgemeester wordt bij de uitoefening van het opperbevel ondersteund door een gemeentelijk beleidsteam (GBT). Het GBT adviseert de burgemeester. In het GBT kan bovendien de bestuurlijke afstemming plaatsvinden met andere betrokken overheden en diensten.
- > Naast de algemene bevoegdheden tot het geven van bevelen en uitvaardigen van voorschriften, beschikt de burgemeester over specifieke bevoegdheden, in het bijzonder:
 - de evenementenvergunning en de handhaving daarvan
 - de bevoegdheid tot vordering/onteigening
 - bevoegdheden bij openbare manifestaties
 - aanwijzen veiligheidsrisicogebied op grond van de algemeen plaatselijke verordening APV (preventieve fouillering, zie hierna)
 - burgemeesterssluiting van een huis of pand
 - maatregelen bij ernstige overlast, zoals voetbalvandalisme
 - bestuurlijke ophouding.

- > Het college van BenW kan spoedbestuursdwang toepassen.

Beperking bevoegdheden burgemeester

- > Het beginsel van subsidiariteit betekent dat het geven van een opdracht aan een bedrijf alleen mogelijk is als geen contract kan worden gesloten, bijvoorbeeld door contractuele verplichtingen van het bedrijf aan anderen of door onredelijke prijzen, of indien er geen tijd is deze normale weg te volgen.
- > Subsidiariteit houdt verder in dat interventie in een functionele keten in eerste instantie ligt bij het hoger gezag in die keten, meestal de minister in kwestie. De burgemeester kan verzoeken dat die minister optreedt en hij past dan dus in beginsel zijn eigen bevoegdheden niet toe.
- > De burgemeester kan volgens het geschreven recht geen grondrechten opzij zetten ('inbreuk'), hij kan wel enkele grondrechten en mensenrechten beperken, zoals:
 - de persoonlijke levenssfeer (Grondwet), indien bij acuut levensgevaar een gedwongen evacuatie noodzakelijk is;
 - of de bewegingsvrijheid (Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens), zoals bij het weren van rampoeristen of een instellen van een avondklok bij ongeregeldeheden.

Ongeschreven noodrecht

- > Indien de wettelijke normale bevoegdheden of noodbevoegdheden niet toereikend zijn, kan de burgemeester ongeschreven noodrecht toepassen. Toepassing van ongeschreven recht is een door de rechter geaccepteerd instrument, mits aantoonbaar proportioneel en subsidiair.

Operationele leiding – landelijke operationele coördinatie/ advisering

- > Operationele leiding houdt in dat er een hiërarchie ontstaat die er normaal niet is.
- > Operationele leiding vindt plaats onder het gezag van een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio. De regionaal operationeel leider valt onder het gezag van een individuele

burgemeester indien het RBT (zie hierna) nog niet bijeen is geroepen.

- > Het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) draagt zorg voor de landelijke coördinatie van de operationele inzet:
 - interregionale en internationale bijstands- of steunverleningsverzoeken (NB bijstand kan ook tussen regio's plaatsvinden)
 - operationele afstemming tussen operationele diensten
 - landelijke operationele informatievoorziening.
- > In het LOCC werken politie, brandweer, geneeskundige hulpverlening, de gemeentelijke kolom en Defensie samen.

Openbaar ministerie – strafrecht

- > Afbakening handhaving openbare orde en strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde: de burgemeester treft geen maatregelen die zijn gebaseerd op strafrechtelijke bevoegdheden.
- > De burgemeester (of voorzitter veiligheidsregio) stemt af met de officier van justitie vanwege het opsporingsbeleid, de tweehoofdige leiding over de politie, tolerantiegrenzen en afspraken over het elkaar informeren (driehoek – naast een eventueel gemeentelijk of regionaal beleidsteam).

Regionaal beleidsteam (RBT)

- > Bij bijeenroepen van het regionaal beleidsteam door de voorzitter veiligheidsregio (grip 4, gecoördineerde regionale incidentenbestrijdingsprocedure) neemt de voorzitter van rechtswege tijdelijk een aantal bevoegdheden van de betrokken burgemeesters in zijn regio over, namelijk de bevoegdheden van de burgemeester krachtens:
 - de Gemeentewet (handhaving openbare orde en openbare veiligheid, inclusief de bevoegdheid noodbevelen en noodverordeningen uit te vaardigen)
 - de Wet veiligheidsregio's (gezag brandweer, opperbevel, informeren bevolking en hulpverleners)
 - de Politiewet 2012 (gezag over de politie en Koninklijke marechaussee ten aanzien van handhaving van de openbare orde en hulpverlening, bijstand)

- en de Wet openbare manifestaties (voorschriften, beperkingen, verbod, aanwijzingen, beëindigen).
- > De overgang van bevoegdheden naar de voorzitter van de veiligheidsregio kan alleen bij een crisis (inclusief ramp) die meerdere gemeenten treft en heeft alleen betrekking op de crisis waarvoor het RBT is bijeengeroepen.
- > De voorzitter neemt alleen de bevoegdheden van de betrokken burgemeesters over; het gezag van de voorzitter strekt zich alleen uit over de betrokken gemeenten en niet noodzakelijkerwijs over de hele regio.
- > Elke betrokken burgemeester kan bovendien nog steeds van zijn bevoegdheden gebruikmaken in verband met lokale verstoringen en ongevallen, waar nodig in overleg met de voorzitter met het oog op afstemming van maatregelen en inzet van middelen.
- > Het regionaal beleidsteam als zodanig is niet bevoegd.
- > De betrokken burgemeesters en de hoofdofficier van Justitie hebben zitting in het RBT. De voorzitter nodigt ook de betrokken dijkgraven uit deel te nemen aan vergaderingen, in zover de waterschappen betrokken zijn bij de bestrijding van de crisis waar het RBT voor bij elkaar geroepen is.
- > De voorzitter kan tevens andere functionarissen uitnodigen om deel te nemen aan de vergaderingen van het RBT, zoals rijksheren.
- > Hoewel ook de verplichting inzake het informeren aan de bevolking overgaat naar de voorzitter van de veiligheidsregio, ligt het in de rede dat burgemeesters in hun gemeenten hierin een rol blijven vervullen (de 'boegbeeldfunctie').
- > Afstemming tussen gemeenten in een regio over de aanpak kan ook plaatsvinden indien geen sprake is van formele opschaling naar een regionaal beleidsteam.
- > De commissaris van de Koning kan als rijksorgaan aanwijzingen geven ten aanzien van de samenwerking in het regionaal beleidsteam. Daarbij hoeft er geen sprake te zijn van een bovenregionale crisis.

Afstemming tussen ketens (decentraal)

- > Afstemming tussen de ketens vindt op twee niveaus plaats: gemeentelijk of regionaal (veiligheidsregio) en nationaal.
- > Deelname door vertegenwoordigers van ministers (rijksheren) en van vitale sectoren aan vergaderingen van een gemeentelijk of regionaal beleidsteam (GBT of RBT) is noodzakelijk indien andere ketens feitelijk betrokken zijn. Andersom kan een crisis zijn ontstaan en (hoofdzakelijk of deels) worden bestreden in een andere keten en zijn gemeenten en regio's betrokken vanwege de *effecten* voor de openbare orde en veiligheid. Met andere ketens kan operationele afstemming plaatsvinden in het regionaal operationeel team (ROT) of het commando plaats incident (CoPI).
- > Samenwerking tussen de veiligheidsregio, politie en enkele vitale sectoren is en wordt vastgelegd in convenanten (elektriciteit en gas, drinkwater, spoor, watersystemen/wegen/vaarwegen).
- > Indien een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een maatregel of het optreden van een partij in een andere keten om redenen van de openbare veiligheid en openbare orde onverantwoord acht, kan hij:
 - op grond van zijn eigen noodbevoegdheden binnen het domein van openbare orde en veiligheid een bevel geven of voorschriften uitvaardigen en daarbij binnen dat kader die andere partij dwingend bijsturen, of de maatregelen van die andere partij bijsturen of beperken, met inachtneming van het beginsel van subsidiariteit, zie *hierboven onder 'beperking bevoegdheden burgemeester'*
 - aan de commissaris van de Koning verzoeken om te interveniëren. De commissaris kan een aanwijzing geven inzake samenwerking of – voor wat betreft de maatregelen zelf – overleg voeren met die andere partij of 'bovenlangs' verzoeken jegens die andere partij dwingend op te treden.
- > Vice versa, als partijen in een andere keten een maatregel van een burgemeester of voorzitter van een veiligheidsregio onverantwoord achten, kunnen zij de commissaris (of minister van JenV) verzoeken in te grijpen.

Bovenregionale afstemming

- > Als meerdere veiligheidsregio's betrokken zijn, wordt er een interregionaal beleidsteam (IRBT) ingesteld waarin de voorzitters van de getroffen veiligheidsregio's maatregelen op elkaar afstemmen.
- > De betrokken voorzitters veiligheidsregio kunnen gezamenlijk een interregionaal operationeel leider benoemen, desnoods op basis van hun noodbevelsbevoegdheid.
- > Het IRBT is als zodanig echter niet bevoegd en eventuele besluiten van het IRBT zijn niet bindend voor de deelnemers.
- > Alleen aanwijzingen van de commissaris van de Koning (cdK), of van de minister van JenV via de cdK zijn bindend. Zie hierna.

Provincie en commissaris van de Koning

- > Het bestuurlijk toezicht in de algemene keten wordt uitgevoerd door de commissaris van de Koning. Hij doet dat zowel zelfstandig (provinciaal orgaan, i.h.b. op grond van de Gemeentewet en als toezichthouder van noodverordeningen) als namens de minister (rijksorgaan, op grond van zijn Ambtsinstructie).
- > De commissaris kan burgemeesters aanwijzingen geven over het te voeren beleid bij openbare ordeverstoringen en voorzitters van de veiligheidsregio aanwijzingen geven bij rampen en crises van meer dan regionale betekenis.
- > Conform de systematiek in de Wet veiligheidsregio's treedt de commissaris in beginsel op als rijksorgaan, maar niet alle wetgeving is daarop aangepast (met name de gemeentewet).
- > Een aanwijzing (van een commissaris of een minister) is een ander woord voor een bevel: de aanwijzing is bindend. Een aanwijzing kan gegeven worden ten behoeve van:
 - de bestuurlijke coördinatie: het bevorderen en desnoods afdwingen van afstemming tussen (decentrale) overheden, dat ook feitelijk het opleggen van (bovenregionale) maatregelen kan betekenen.
 - het opleggen van beleid/maatregelen aan decentrale overheden vanwege een hoger overkoepelend/nationaal belang of nationale maatregelen.

- > Een aanwijzing vindt plaats met inachtneming van het beginsel van proportionaliteit en subsidiariteit: het kan alleen als een vitaal belang in het geding is (proportionaliteit) en de normale mogelijkheden tot interventie middels bijvoorbeeld overleg of verzoek ontoereikend zijn (subsidiariteit).
- > Als rijksorgaan heeft de commissaris een dubbelrol: hij is zowel rijksheer in de algemene keten als coördinerend rijksheer tussen de ketens.
- > Als coördinerend rijksheer kan de commissaris aanwijzingen geven aan rijksambtenaren en rijksheren werkzaam in de provincie inzake de wijze waarop zij samenwerken met elkaar en met besturen van gemeenten, veiligheidsregio's, provincies en waterschappen. Ook kan hij aanwijzingen geven inzake de samenwerking in een regionaal beleidsteam. Deze aanwijzingen hebben geen betrekking op de maatregelen in de betreffende keten zelf.
- > De minister van het beleidsterrein in kwestie kan de aanwijzing van de commissaris aan zijn rijksambtenaar/rijksheer ongedaan maken.
- > Het optreden van de commissaris als rijksorgaan is wettelijk geregeld en uitgewerkt in de Ambtsinstructie van de commissaris van de Koning.
- > De rol van de commissaris van de Koning is primair die van bestuurlijk toezichthouder. In een aantal ketens vervult de provincie (Gedeputeerde Staten of de commissaris) echter wel een rol als *first responder*, namelijk bij verschillende milieu-incidenten en indien de provincie zelf een partij vormt in een keten, bijvoorbeeld als nautisch beheerder of vaarwegbeheerder. Zie de desbetreffende bestuurlijke netwerkkaarten.

Nationale opschaling (centralisatie)

- > Opschaling kan een deelaspect betreffen: alleen (delen van) de informatievoorziening en het mediabeleid zijn opgeschaald, niet het treffen van maatregelen.
- > Nationale opschaling van het treffen van maatregelen (centralisatie) kent twee stappen:
 - het zwaartepunt blijft decentraal, maar hoger gezag stuurt bij (aanwijzingen)

- het hoger gezag neemt over (al of niet met behoud van bevoegdheden op decentraal niveau).
- > De minister van JenV kan een commissaris van de Koning opdragen een aanwijzing te geven aan een voorzitter van een veiligheidsregio.
- > De minister van JenV kan inzake de handhaving van openbare orde zo nodig ook direct aanwijzingen geven aan de burgemeester of de voorzitter van een veiligheidsregio.
- > De minister van JenV heeft op het terrein van rampenbestrijding en handhaving openbare orde verder de mogelijkheid om het gezag over te nemen bij grootschalige verstoringen van de openbare orde, bij rampen in het algemeen en specifiek met het oog op grootschalige evacuatie.
- > Een aanwijzing van of een overname van bevoegdheden door de minister vindt plaats met inachtneming van de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Nationale afstemming

- > Bij (dreigende) intersectorale crises die een interdepartementaal gecoördineerd optreden van de rijksoverheid vereisen, kunnen een of meer onderdelen van de nationale crisisstructuur worden benut. Aan de hand van het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming kan interdepartementale (bestuurlijke) coördinatie plaatsvinden in:
 - het Interdepartementaal Afstemmingsoverleg (IAO)
 - de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb)
 - de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb).
- > Het Nationaal Crisiscentrum (NCC) faciliteert deze coördinatiestructuur.
- > De MCCb is belast met de coördinatie en de besluitvorming over de samenhangende aanpak en kan daarover bij meerderheid van stemmen besluiten nemen. De commissie neemt daarbij geen bevoegdheden over van enige minister. Bij het staken van de stemmen heeft de voorzitter van het MCCb (veelal de minister van JenV) een doorslaggevende stem.
- > Een voorzitter veiligheidsregio (doorgaans de voorzitter van het Veiligheidsberaad) of een burgemeester of een voorzitter van een ander openbaar lichaam (zoals een

dijkgraaf of de gezaghebber van Bonaire, Sint-Eustatius of Saba) kan uitgenodigd worden voor deelname aan de vergaderingen van het MCCb. Zij hebben alleen een raadgevende stem.

- > Activering van deze coördinatiestructuur brengt verder geen verandering in de toekenning van bevoegdheden: het IAO, de ICCb en MCCb als zodanig zijn niet bevoegd maatregelen te nemen.
- > Nationale coördinatie binnen een bepaalde keten vindt plaats in en door het verantwoordelijke departement. Het desbetreffende departementaal coördinatiecentrum (DCC) faciliteert deze coördinatie en is 24/7 bereikbaar.
- > Het ministerie van JenV heeft een eigen beheert het NCC. Het NCC vervult de functie van interdepartementaal facilitair communicatiecentrum en knooppunt van en voor de bestuurlijke informatievoorziening. Zo nodig wordt het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC) geactiveerd. Tevens vervult het NCC de rol van DCC van JenV.
- > Nationale operationele coördinatie voor het ministerie van JenV vindt plaats zoals eerder aangegeven in het LOCC.

Arbeidsveiligheid, handhaving milieuregels algemeen

- > Bij een ongeval waarbij er gevaar heerst voor werknemers en bij een ongeval in inrichtingen waarop milieurecht van toepassing is, is afstemming noodzakelijk met handhavende instanties uit andere ketens.
- > De Nederlandse Arbeidsinspectie kan bij een incident zelfstandig maatregelen treffen ten behoeve van de veiligheid van werknemers (arbeidsveiligheid), zoals het stilleggen van werk.
- > Handhavers milieurecht kunnen eveneens zelfstandig maatregelen treffen, in het bijzonder (spoed)bestuursdwang. Dat kan het sluiten van een gebouw en het afsluiten van terreinen inhouden.
- > Met gebruikmaking van zijn noodbevoegdheden kan de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio bij uiteenlopende belangen de doorslag geven.

CBRN (chemische, biologische, radiologische of nucleaire incidenten)

- > Een belangrijk onderdeel van de respons bij incidenten waarbij chemische, biologische, radiologische of nucleaire (CBRN) agentia betrokken zijn, is het uitvoeren van metingen en analyses. Het doel hiervan is het vaststellen van de aard van het gebruikte agens, de mate van verspreiding en het bepalen van de ernst van de mogelijke gevolgen van een terreuraanslag.
- > Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) beschikt over een CBRN-responsunit voor het verrichten van metingen.
- > Tevens staat de CBRN Responseenheid van Defensie 24/7 paraat en kan het bevoegd gezag ondersteunen met een snelle duiding op basis van voorlopige identificatie.
- > Tevens kan bij chemische incidenten en mogelijke aantasting van de drinkwatervoorziening een beroep gedaan worden op het Crisis Expert Team milieu en drinkwater (CET-md). Zie verder *Bestuurlijke Netwerkkkaart Milieu en Bestuurlijke Netwerkkkaart Nooddrinkwater en noodwater*.
- > Bij een groot incident met biologische agentia kan opgetreden worden conform de infectieziektebestrijding. Het RIVM kan dan onder meer een Outbreak Management Team (OMT) bij elkaar roepen. Het OMT adviseert de minister van VWS over te nemen maatregelen. Zie verder *Bestuurlijke Netwerkkkaart Infectieziekten*.
- > Bij een verdenking van de aanwezigheid van radiologische of nucleaire stoffen wordt altijd de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) geïnformeerd. De ANVS kan bij stralingsincidenten het bevoegd gezag adviseren. De ANVS beheert tevens het Crisis Expert Team straling en nucleair (CETsn). Het CETsn is een landelijk kennis- en adviesnetwerk dat zowel het nationaal als regionaal/lokaal bevoegd gezag kan adviseren bij stralingsincidenten. Zie verder *bestuurlijke netwerkkkaart stralingsincidenten*.

Mijnbouw

- > Voor mijnbouw, waaronder olie- en gaswinning en ondergrondse opslag, handhaaft de Staatstoezicht op de Mijnen

(SodM) de arbeidsveiligheid en het milieurecht.

- > De inspecteur-generaal der mijnen kan bij een ongeval tevens namens de minister van Klimaat en Groene Groei aanwijzingen (= bevelen) geven aan de exploitant over de bestrijding.
- > Indien sprake is van externe effecten valt de bestrijding daarvan onder de algemene rampenbestrijding.
- > Met gebruikmaking van zijn noodbevoegdheden kan de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio, net zoals bij handhaving arbeidsveiligheid of milieurecht, bij uiteenlopende belangen de doorslag geven.

Evacuatie

- > De bevoegdheid een evacuatie te gelasten ligt in beginsel decentraal, bij de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio. Zoals hiervoor aangegeven, kan deze bevoegdheid worden opgeschaald naar de minister van JenV.
- > Voor milieu-incidenten en stralingsincidenten geldt een apart regime bovenop deze algemene bevoegdheden tot evacuatie, zie de *Bestuurlijke Netwerkkarten milieu en stralingsincidenten*.
- > Afhankelijk van de omstandigheden die tot evacuatie nopen (zoals dreigende overstroming, milieu-incident, kernongeval) zijn verschillende evacuatiestrategieën en afwegingen aan de orde, zie *Bestuurlijke aandachtspunten crisisbeheersing en crisiscommunicatie*.

Bewaken en beveiligen (van objecten, diensten en personen)

- > Naast de eigen verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven is het uitgangspunt van overheidsoptreden dat decentraal (burgemeester of officier van justitie) wordt bepaald of veiligheidsmaatregelen door de overheid dienen te worden getroffen, *tenzij* op centraal niveau (het 'rijksdomein') wordt bepaald dat maatregelen nodig zijn.
- > De burgemeester is op grond van zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde primair verantwoordelijk voor de bewaking en beveiliging van *objecten en diensten*. Hij kan maatregelen treffen bij een algemene dreiging gericht op bijvoorbeeld de infrastructuur of op ambassades.

Wanneer er echter een concrete dreiging is van een aanslag op een object of dienst op een bepaald tijdstip, ligt de verantwoordelijkheid bij de hoofdofficier.

- > Het waken voor de veiligheid van *personen* is expliciet benoemd als onderdeel van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. De hoofdofficier van justitie draagt hierover het gezag.
- > Voor bewaken en beveiligen in het rijksoord kan de minister van JenV objecten en diensten aanwijzen; burgemeester en officier van justitie voeren uit.
- > Persoonsbeveiliging vindt plaats door de landelijke eenheid van politie, zowel centraal als decentraal.

Preventieve foullering, veiligheidsrisicogebied

- > Een veiligheidsrisicogebied is een gebied waarin preventief kan worden gefouilleerd.
- > Er zijn drie soorten veiligheidsrisicogebieden:
 - Een gebied dat is aangewezen door een burgemeester. Hier vindt preventieve foullering plaats vanwege (dreigende) verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens. Dit kan op grond van de bevoegdheid daartoe in de APV (Algemene Plaatselijke Verordening) en na overleg in de driehoek, of in geval van een onvoorziene, spoedeisende situatie, zelfstandig door de burgemeester, na overleg met de officier van justitie, maar dan voor een duur van maximaal 12 uur.
 - Een gebied dat is aangewezen door de officier van justitie. Hier vindt op bevel van de officier preventieve foullering plaats in het geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf.
 - Een gebied dat is aangewezen door de regering. Hier vindt preventieve foullering plaats in het geval van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf zonder bevel van de officier van justitie. Aangewezen zijn: Binnenhof Den Haag, centrale stations vier grote steden, luchthavens en de daaraan grenzende gebieden (Schiphol, Rotterdam, Eindhoven, Maastricht, Twente, Eelde),

kerncentrale Borssele, Mediapark Hilversum.

- > Preventieve foullering kan niet worden gebaseerd op een noodverordening van de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio.

Noordzee

- > Voor de rampen- en incidentbestrijding op de Noordzee (gemeentelijk en provinciaal ingedeeld gebied) geldt een bijzonder regime, zie de *Bestuurlijke Netwerkaart Noordzee en zeescheepvaart*.
- > Ook voor 'openbare orde' op zee geldt een bijzonder regime, zie *diezelfde kaart*.

Ambassades, consulaten, gebouwen van internationale organisaties

- > Een ambassade en dienstwoning, consulaat of gebouw van een internationale organisatie (inclusief de terreinen hiervan) mag alleen betreden worden na toestemming van het hoofd van de zending/organisatie. Als contact niet mogelijk is, beslist de directie Protocol en Gastlandzaken (DPG) van het ministerie van Buitenlandse Zaken.
- > Bij brand of rampen mag de toestemming worden verondersteld voor consulaten; dat is uitdrukkelijk *niet* het geval bij ambassades. Voor gebouwen van internationale organisaties is dat per organisatie afzonderlijk bepaald.

Cultureel erfgoed

- > Naast de bescherming van vitale infrastructuur en risicovolle objecten – zoals de opslag van chemicaliën – is de bescherming van cultureel erfgoed eveneens onderdeel van crisisbeheersing, hetzij tijdens rampen, hetzij tijdens onlusten of gewapend conflict. Zie verder de *Bestuurlijke Netwerkaart cultureel erfgoed*.

Bilaterale en internationale slachtofferinformatie-uitwisseling

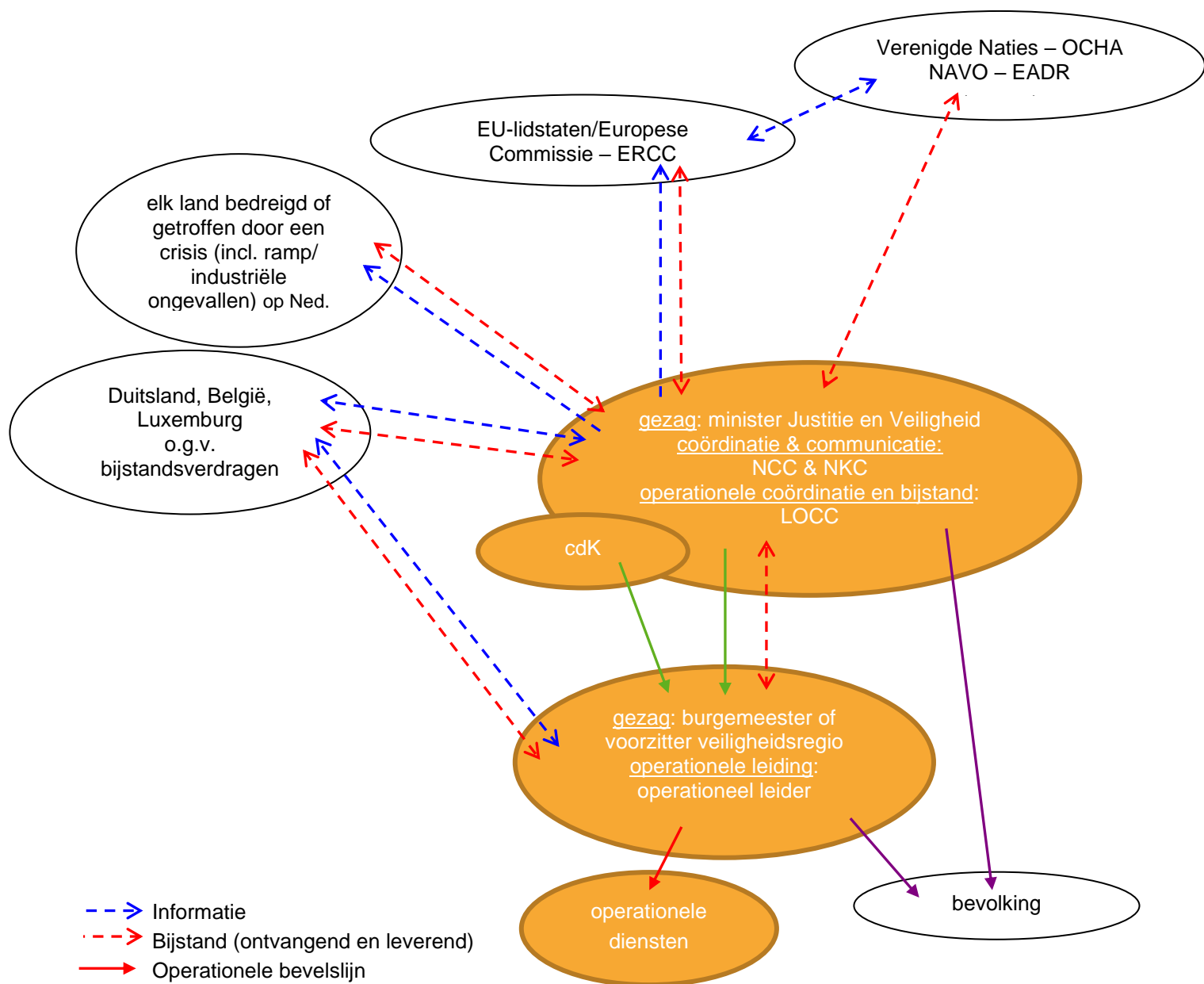
- > De informatie-uitwisseling van Belgische of Duitse slachtoffers in Nederland en vice versa, vindt plaats via de reguliere bilaterale afstemmingslijnen, op gemeentelijk of regionaal niveau, met

- aangrenzende decentrale autoriteiten of via het NCC.
- > De informatie-uitwisseling van Belgische, Duitse of andere buitenlandse slachtoffers in Nederland en vice versa, vindt ook plaats via Buitenlandse Zaken: de bevoegde autoriteiten zijn verplicht om in het geval van een dodelijk slachtoffer uit het buitenland het desbetreffende consulaat te informeren. Een consulaat mag bovendien zelf direct informatie inwinnen bij lokale autoriteiten over mogelijke slachtoffers van eigen nationaliteit.

Europese en internationale aspecten

- > Rampenbestrijding kent Europese en internationale (VN, NAVO en tussen staten onderling) regels en afspraken over wederzijdse informatieverschaffing en bijstand.
 - Bij de EU neemt het *Emergency Response Coordination Centre* (ERCC) de centrale plaats in.
 - Bij de VN neemt OCHA, *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, de centrale plaats in.
- > De handhaving van de openbare orde is een nationale aangelegenheid met dien verstande dat:
 - Nederland met Duitsland, België en enkele andere Europese landen afspraken heeft gemaakt over grensoverschrijdend politieel optreden. Dat kan ook bijstandsverlening betreffen bij grootschalige evenementen en rampen, en bijstand ten behoeve van de handhaving van de openbare orde.
 - In Europees verband wordt samengewerkt op het terrein van veiligheid bij voetbalwedstrijden. Bovendien is in beginsel voorafgaand overleg met de commissie vereist indien ter handhaving van de openbare orde tijdelijk moet worden afgeweken van Europese regelgeving.
- > De minister van JenV informeert landen over een ramp of andere crisis op Nederlands grondgebied wanneer die daardoor ook getroffen worden of kunnen worden.
- > Ten aanzien van grensoverschrijdende gevolgen van industriële ongevallen is tevens het streven naar coördinatie van bestrijdingsmaatregelen voorgeschreven.
- > Tussen Nederland en deelstaat Noordrijn-Westfalen is afgesproken dat de minister van JenV en de minister van Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen bij grensoverschrijdende calamiteiten de inhoud van de waarschuwingen en de crisiscommunicatie op elkaar afstemmen.

rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde

- - -> Informatie
- · · -> Bijstand (ontvangend en leverend)
- > Operationele bevelslijn
- > Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

- cdK commissaris van de Koning
- ERCC EU Emergency Response Coordination Centre
- EADR NAVO *Euro-Atlantic Disaster Response*
- OCHA Verenigde Naties *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*
- NCC Nationaal Crisiscentrum
- NKC Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie
- LOCC Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum

NB In dit schema is niet het grensoverschrijdend politieel optreden (samenwerking, bijstand) weergegeven, zie over dit optreden de toelichting.